

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Revize a komplexní návrh systému vzdělávání pečující osoby

Ministerstvo práce a sociálních věcí

V rámci projektu „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců
do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“,
reg. č. CZ.03.1.51/0.0/15_009/0000858 financovaného z Operačního programu
Zaměstnanost a státního rozpočtu

Praha, 2020

Obsah

Seznam použitých zkratk	3
Úvod	4
1 Služby péče o děti do zahájení povinné školní docházky	6
1.1 Mateřské školy	6
1.2 Lesní mateřské školy.....	7
1.3 Dětské skupiny.....	7
1.4 Mikrojesle	8
1.5 Služby péče o děti na základě živnostenského zákona	9
1.5.1 Péče o děti do tří let věku v denním režimu	9
1.5.2 Poskytování služeb pro rodinu a domácnost	10
1.5.3 Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti ...	11
2 Profil pečující osoby.....	12
2.1 Pečovatelská kompetence.....	12
2.2 Pedagogicko-poradenská kompetence	12
2.3 Manažerská a normativní kompetence.....	13
3 Vzdělávání v péči o děti raného věku	14
3.1 Analýza oborů pečující osoby o děti v raném věku.....	15
3.1.1 Připravenost absolventů středních škol na péči a výchovu o děti v raném věku.....	16
3.1.2 Připravenost absolventů vyšších odborných škol na péči a výchovu o děti v raném věku	17
3.1.3 Připravenost absolventů vysokých škol na péči a výchovu o děti v raném věku	19
3.2 Výsledky analýzy a návrh řešení.....	20
3.2.1 Řešení přípravy studentů středních, vyšších odborných a vysokých škol	21
3.2.2 Celoživotní vzdělávání	24
3.3 Shrnutí návrhů řešení.....	27
4 Profesionální kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M)	29
5 Povinné další vzdělávání pečujících osob	32
6 Povinná reflektivní praxe.....	33
7 Závěr	34
8 Použité zdroje	36
10 Přílohy.....	38

Seznam použitých zkratk

Aj. – a jiné

BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

DS – dětská skupina

ESF – Evropský sociální fond

GDPR – General Data Protection Regulation (= Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

MJ – mikrojesle

MŠ – mateřská škola

OP VVV – Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání MŠMT

PK Chůva – profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M)

Tj. – to je; to jest

VOŠ – vyšší odborná škola

VŠ – vysoká škola

Sb. – sbírky

SŠ – střední škola

Úvod

Cílem tohoto dokumentu je zanalyzovat současné podmínky vzdělání pečujících osob ve službách péče o děti do zahájení povinné školní docházky a navrhnout komplexní systém vzdělávání pečujících osob, s přihlédnutím především k období rané péče, tj. péče o děti ve věku do tří let. Téma kvalifikace pečujících osob o děti do tří let je v posledních letech velice intenzivně řešena. Snahy především vyplývají z plnění barcelonských cílů,¹ které měly odstranit překážky, kterým čelí ženy na trhu práce, v souvislosti s dostupností služeb péče o děti předškolního zařízení. V roce 2013 bylo pro Českou republiku zveřejněno sedm doporučení, z nichž jedno se týkalo přímo opatření k posílení efektivnosti a účinnosti veřejných služeb pro vyšší zaměstnanost (Evropská komise 2013), což bylo dále specifikováno ve strategiích Evropa 2020. Spektrum služeb péče o děti do tří let v České republice je velice široké, zařízení se nacházejí v gesci různých ministerstev a vycházejí z nejednotných požadavků na vzdělání pečujících osob. V současnosti fungují v České republice různé typy neveřejných zařízení pro děti raného věku. Pro děti od 1 roku do zahájení povinné školní docházky existují dětské skupiny, od 6 měsíců do 4 let (tj. do 4. narozenin) mikrojesle nebo také zařízení v režimu živnostenského zákona, který stanovuje podmínky pro péči o děti do 3 let a nad 3 roky. Přijímat děti dvouleté umožňuje také školský zákon ve veřejných mateřských školách, avšak pouze za předpokladu, je-li pro ně volná kapacita. Novela školského zákona původně plánovala rozšíření této garance i na dvouleté děti, a to od roku 2020, nicméně toto ustanovení bylo v červenci roku 2018 poslaneckým návrhem zrušeno. Předškolní pedagogové se často kriticky vyjadřovali k nedostatečnému vzdělání pro péči o děti od 2 do 3 let.

Zásadní poznámkou je, že oblasti pedagogiky raného věku nebyla dosud věnována patřičná pozornost, chybí zde odborné diskuse o dostatečnosti kvalifikačních požadavků a dalších souvisejících tématech.

V následujících kapitolách dokumentu jsme se snažili detailně popsat rozsah a kvalitu nabízených služeb péče o děti v České republice včetně požadavků na vzdělání pečujících osob. Pečující osoby o děti do tří let zpravidla musí splnit kvalifikační požadavky v oblasti pedagogické, sociální, zdravotní či složit zkoušku z profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M). V tomto dokumentu jsme se pokusili zobrazit profil pečující osoby o děti raného věku a spojit ranou péči do tří oblastí: péče, výchova i první základy vzdělávání. Navrhli jsme profilující oblasti, které považujeme za stěžejní v péči o děti do 3 let věku. Na základě analýzy jednotlivých oborů (z oblasti pedagogické, sociální, zdravotní) na středních, vyšších odborných a vysokých školách bylo zjištěno, že zastoupení jednotlivých profilujících oblastí se vyskytuje v jednotlivých oborech nedostatečně a na základě tohoto zjištění jsme navrhli program Péče a výchova v raném věku. Velkou pozornost jsme věnovali revizi profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M). Tato kvalifikace se stala postupně odbornou způsobilostí pro vázanou živnost Péče o dítě do tří let v denním režimu, následně také pro pečující osoby v dětské skupině, mikrojeslích, i pro nepedagogického pracovníka v lesní mateřské škole či chůvu v mateřské škole zajišťující péči o dvouleté děti v rámci projektů, tzv. šablon. Standard bylo nutné revidovat a zpřesnit tak, aby byla zajištěna stejná úroveň zkoušek u jednotlivých autorizovaných osob, především aby byla více zaměřena na ověření praktických kompetencí potřebných pro práci pečující osoby. Ke standardu byl také

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_13_495.

vypracován doporučující metodický materiál, jedná se o praktický návod pro autorizované osoby, jak realizovat zkoušku v odpovídající kvalitě. V neposlední řadě jsme se zaměřili na návrh povinného dalšího vzdělávání pro pečující osoby, který jsme také zapracovali do návrhu zákona o poskytování služby péče o děti v mikrojесlích na základě pilotního ověření této služby. Posledním návrhem tohoto dokumentu je zavedení povinné reflektivní praxe pro pečující osoby, kterou považujeme za důležitou pro práci s malými dětmi.

1 Služby péče o děti do zahájení povinné školní docházky

V České republice máme několik typů zařízení poskytujících služby péče o děti od raného věku do zahájení povinné školní docházky. Tato zařízení spadají nejen pod gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) – mateřské a lesní mateřské školy (dále jen MŠ a LMŠ) zapsané ve školském rejstříku, ale také pod Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) – dětské skupiny a mikrojesle (dále jen DS a MJ) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen MPO) - služby poskytované na základě živnostenského zákona.²

Obrázek č. 1 Kolektivní péče o děti předškolního věku v ČR.³

1.1 Mateřské školy

MŠ jsou dle školského zákona definovány jako druh škol, jež uskutečňují předškolní vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Řídí se také dalšími právními předpisy a podléhají kontrole České školní inspekce.⁴ Předškolního vzdělávání se mohou, od roku 2005, účastnit děti od 2 let věku. Děti tříleté a starší mají právní nárok na umístění v mateřské škole od září 2018. V České republice byl počet dětí mladších 3 let ve veřejných mateřských školách ve školním roce

² Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Tříšková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Palonciová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

³ Barvíková a kol., 2018. Průzkum veřejného mínění na vybudování tzv. mikrojeslí a umísťování dětí mladších tří let do takového zařízení služeb péče o dítě: Souhrnná zpráva.

⁴ <https://www.csicr.cz>.

2019/2020 11,7 %⁵. Postupně se dále navyšuje počet dětí mladších 3 let v mateřských školách. To přináší narůstající nároky na personální zajištění v péči o děti v mateřských školách. Za těchto předpokladů mohou ředitelé zařízení rozšířit pedagogický tým o školního asistenta, psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pedagoga nebo osobu s profesní kvalifikací Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (dále jen PK Chůva). A to vše díky financování z projektu v rámci OP VVV.⁶

Pedagogickou činnost při vzdělávání ve školách vykonávají pedagogičtí pracovníci.⁷ Ti mají jako jediní uloženou zákonnou povinnost dalšího vzdělávání v průběhu výkonu dané profese. Kontrolu dodržování této povinnosti má na starosti Česká školní inspekce. Je však na vedení každé školy, jaký nastaví rozsah, četnost a časové odstupy dalšího vzdělávání, jelikož to není v zákoně nijak specifikováno.

1.2 Lesní mateřské školy

Lesní mateřské školy se od 1. 9. 2016 staly mateřskými školami podle školského zákona. Týká se jich zapsání do školského rejstříku a zahrnutí do normativního financování. U lesních mateřských škol probíhá vzdělávání především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy⁸ a výuka probíhá podle Rámcového vzdělávacího programu MŠMT, jeho kontrola podléhá České školní inspekci. Pedagogickou činnost zajišťují kvalifikované osoby dle školského zákona.⁹ Třídu tvoří méně dětí než v mateřské škole, pokud je ve třídě přítomno více dětí než 8, vykonává pracovní činnost souběžně nepedagogický pracovník s odbornou způsobilostí z oblasti zdravotní, pedagogické či PK Chůva.¹⁰ Kromě lesních mateřských škol, které jsou zapsány ve školském rejstříku, existují lesní mateřské školy ve smyslu komerčních či neziskových zařízení.

1.3 Dětské skupiny

Jak již bylo výše zmíněno, dětské skupiny spadají do gesce MPSV a jsou vymezeny zákonem.¹¹ MPSV vede evidenci poskytovatelů. Právo poskytovat službu péče o dítě v dětské skupině vzniká na základě zápisu do této evidence. V České republice je k 6. 11. 2020 evidováno 1 122 dětských skupin s platným oprávněním. Pečující osobou v dětské skupině se může stát ten, kdo má stanovené vzdělání v oblasti pedagogické, sociální nebo zdravotní. Dále pak také osoba s PK Chůva¹². Na rozdíl od mateřských a lesních mateřských škol zapsaných ve školském rejstříku, zde není uložena zákonná povinnost dalšího vzdělávání,¹³ či ověřování profesní způsobilosti.¹⁴ Současná novela zákona

⁵ Statistická ročenka školství 2019/2020 – výkonové ukazatele. <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.

⁶ Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání MŠMT.

⁷ Podle § 7 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁸ Podle § 34 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

¹⁰ Vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky.

¹¹ Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů.

¹² Podle § 5 zákona č. 247/2017 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů.

¹³ Zákon č. 247/2017 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů.

¹⁴ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Tříšková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, obsahuje návrh povinného dalšího vzdělávání a úpravu odborné způsobilosti pro pečující osoby.

Do dětských skupin mohou být umístěny děti ve věku od jednoho roku do zahájení povinné školní docházky. V dětské skupině na počet 6 dětí připadá minimálně jedna pečující osoba, při počtu od 7 do 24 dětí alespoň dvě pečující osoby. Pokud je ve skupině 13 až 24 dětí alespoň 1 dítě mladší dvou let, musí zde být nejméně tři pečující osoby.¹⁵

Mezi silné stránky tohoto typu předškolního zařízení patří flexibilita služby (jak při zřizování dětské skupiny, tak při poskytování služby), kvalifikovaný personál, vyšší počet pečujících osob, individuální péče o děti a jasné legislativní požadavky na službu.¹⁶ Dětské skupiny zajišťují a rozšiřují nabídku péče o děti a pomáhají rodičům s dřívějším návratem na trh práce. Velkým prorodinným benefitem je např. zřízení DS ve firmě pro vlastní zaměstnance. Takových dětských skupin je k 30. 9. 2020 zřízeno 96, což z celkového počtu DS tvoří 8,6 %.

Za slabé stránky bychom mohli považovat finanční náročnost, která je dána především vyšším počtem personálu vzhledem k věku dětí. Pokud poskytovatel nečerpá na provoz dětské skupiny finanční podporu, může být tato služba pro většinu rodičů nedostupná. Také zde, jak již bylo zmíněno, nedochází k dalšímu vzdělávání pracovníků a rozdílné kvalifikační požadavky pracovníků vedou k odlišným reálným kompetencím zaměstnanců v péči o děti v předškolním věku. Služba je založena na soukromoprávním vztahu a kontrolu poskytovaných služeb zajišťují především rodiče. Kontrola dodržování zákonných podmínek pro poskytování služby péče o dítě v dětských skupinách je v gesci Státního úřadu inspekce práce.¹⁷ Výše zmíněná novela zákona, kterým se řídí dětské skupiny, obsahuje jak návrh financování z národních zdrojů za účelem zajištění finanční dostupnosti služby pro rodiče, tak povinnost dalšího vzdělávání pečujících osob i zavedení standardů kvality poskytovaných služeb.

1.4 Mikrojesle

V České republice aktuálně probíhá projekt „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“ (dále jen Mikrojesle) v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, který je financovaný z Evropského sociálního fondu (dále jen ESF) Operačního programu Zaměstnanost (dále jen OPZ). Cílem je pilotní ověření nové veřejné služby pro nejmenší děti v mikrojeslích, za účelem zlepšení nabídky cenově dostupných a kvalitních zařízení a služeb péče o děti, následné zvýšení zaměstnanosti rodičů s malými dětmi a usnadnění slučitelnosti pracovního a soukromého života.

Mikrojesle jsou veřejnou službou péče o nejmenší děti, která poskytuje pravidelnou profesionální péči o děti od 6 měsíců do 4 let (tj. do 4. narozenin), v kolektivu maximálně čtyř dětí. Jsou provozovány 5 dní v týdnu minimálně 8 hodin denně. Doba, na kterou bude dítě do mikrojeslí umístěno, záleží na dohodě mezi rodičem a zřizovatelem služby. Péče v mikrojeslích je vytvořena jako doplněk rodinné

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ V rámci projektu Implementace dětských skupin jsou vypracovány standardy kvality, jejichž účelem je zvyšování kvality péče o děti v dětských skupinách. Naplňování standardů je plánované jako dobrovolné a dětské skupiny, které je splní, na základě auditu kvality získají logo kvality.

péče, není její náhradou a odpovídá věkovým a individuálním potřebám dětí. Mikrojesle se řídí specifickými podmínkami výzvy.¹⁸

Péče o děti v mikrojeslích je specifická svým rodinným charakterem, jelikož se jedná o malou skupinu dětí. V tomto typu služby je také možné pečovat i o vlastní dítě a pečovatelé mají příležitost, provozovat danou službu v domácím prostředí pečující osoby. Do roku 2013 fungovaly v České republice jesle, v šedesátých letech vznikl i jejich zvláštní typ – mikrojesle. A právě na ně do určité míry dnešní mikrojesle navazují (Barvíková a kol., 2018). Zde bylo pečováno o děti v malé skupině a bylo také možné pečovat i o vlastní děti ve své domácnosti. Dnešní mikrojesle bychom mohli přirovnat k denní formě péče o děti v dalších evropských zemích, např. Tagesmutter/Tagesvater v Německu a Rakousku nebo mateřské asistentky ve Francii. V mikrojeslích se kvalifikační požadavky na pečující osoby řídí specifickými podmínkami výzev č. 69 a 70 a jsou velice podobné jako v dětských skupinách.

1.5 Služby péče o děti na základě živnostenského zákona

Do služeb péče o děti na základě živnostenského zákona¹⁹ řadíme komerční služby, které spravuje MPO. Provoz této služby je primárně řízen ustanoveními živnostenského zákona.²⁰ Pod tuto podskupinu spadá jedna vázaná a dvě volné živnosti péče o děti předškolního věku. Na každou z nich se vztahují jiné požadavky s ohledem na věk dětí, o které je pečováno. Rozhodujícím prvkem je zde hranice 3 let věku dítěte. Zařízení, která poskytují služby dětem mladším i starším 3 let, musí mít jak vázanou živnost „Péče o děti do tří let věku v denním režimu“ tak obor činnosti č. 72 volné živnosti „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti.“²¹ Pokud je služba poskytována v provozovně, musí prostory splňovat hygienické normy dané vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

Spadají sem různé provozovny kolektivní péče o děti, které fungují mimo školský rejstřík nebo evidenci dětských skupin. Jedná se např. o soukromé školky, kluby a coworkingová centra. Živnostenským zákonem se řídí také samostatně výdělečně činné osoby, které mohou služby poskytovat jako individuální péči v domácím prostředí dítěte, o které pečují.

1.5.1 Péče o děti do tří let věku v denním režimu

Obsah náplně vázané živnosti je definován takto: „Výchovná péče o svěřené děti do tří let věku v denním nebo v celotýdenním režimu zaměřená na rozvoj rozumových a řečových schopností, pohybových, pracovních, hudebních, výtvarných schopností a kulturně hygienických návyků přiměřených věku dítěte. Zajišťování bezpečnosti a zdraví dětí, jejich pobytu na čerstvém vzduchu,

¹⁸ [Specifické podmínky výzvy č. 69 a 70 ESF OPZ.](#)

¹⁹ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

²⁰ Tamtéž.

²¹ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Tříšková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Palonciová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

stravování, spánku v odpovídajícím hygienickém prostředí a osobní hygieny dětí, včetně poskytování první pomoci.“²²

Přímá péče o děti je poskytována osobami, které jsou kvalifikované v oblasti sociální, zdravotní, pedagogické nebo absolventy PK Chůva.²³

Mezi silné stránky dané živnosti můžeme zařadit rozšíření nabídky péče o malé děti a fakt, že pečující osoby pracují s dětmi zpravidla v prostředí, které je přímo připravené pro malé děti (popřípadě v domácím prostředí). Další výhodou je kontrola hygienických podmínek. Naopak mezi slabé stránky patří vysoká finanční náročnost pro uživatele služby. Služba je založena na soukromoprávním vztahu, je tak velmi málo regulována veřejnou mocí. Zda kvalita poskytované služby odpovídá požadavku klient-rodice, hodnotí pouze on sám. Stejně tak není stanovena zákonná povinnost dalšího vzdělávání pečující osoby.

1.5.2 Poskytování služeb pro rodinu a domácnost

Obor činnosti č. 79 náležející do živnosti volné zní: „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost, zejména zajišťování chodu domácnosti (vaření, úklid, praní, žehlení, péče o zahradu a podobně), individuální péče o osoby, zejména děti nad tři roky věku v rodinách, příležitostné krátkodobé hlídání dětí (včetně dětí do tří let věku), obstarávání nákupů a jiných záležitostí souvisejících s chodem domácnosti a jiná obstaravatelská činnost.“²⁴

V této definici není jasně řečeno, do jaké míry smí podnikající osoba pečovat o děti mladší tří let. Záleží tedy pouze na domluvě mezi rodiči a danou osobou, jak často bude tato osoba o dítě pečovat. V tomto ohledu zde však spatřujeme problém, jelikož může docházet k obcházení povinnosti mít náležité vzdělání (potřeba vázané živnosti) a tedy možnost poskytovat službu i dětem mladším tří let.²⁵

Tuto živnost může provozovat každá osoba starší 18 let za předpokladu, že bude splňovat všeobecné podmínky pro získání živnostenského oprávnění.

Vzhledem k tomu, že je služba poskytována v domácnosti klienta, nevztahují se na ni žádné hygienické, prostorové, provozní ani stravovací požadavky a neexistuje zde žádná kontrola kvality poskytované služby.²⁶

Mezi silné stránky můžeme zařadit časovou flexibilitu poskytovatelů a poskytování služby v prostředí dítěte, s čímž souvisí také fakt, že dítě není vystavováno vlivu více lidí. Naopak za slabé stránky této služby bychom mohli považovat vysokou finanční náročnost pro rodiče. Dále pak také, že služba nevyžaduje zákonem povinnou odbornou kvalifikaci pečujících osob a chybí zde systém dalšího vzdělávání pečujících osob. Tato služba zároveň nepodléhá žádné kontrole.²⁷

²² Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

²³ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

²⁴ Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

²⁵ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Tříšková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

1.5.3 Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti

Obor činnosti č. 72 náležející do živností volné zní: „Výchova dětí nad tři roky věku v předškolních zařízeních, pokud tato nejsou zařazena do rejstříku škol a školských zařízení. Obsahem činnosti není dohled nad dětmi v rodinách.“²⁸

U zařízení s tímto oborem činnosti jde většinou o podnikání s provozovnou. Zde se odehrává kolektivní péče o děti starší 3 let. Stejně jako jiná zařízení péče o děti předškolního věku, podléhá hygienickým normám.²⁹ Avšak nejsou zde požadavky na maximální počet dětí ve skupině nebo počet dětí na jednu pečující osobu. A právě jen již zmíněné hygienické normy upravují maximální počet dětí stanovením požadavku na minimální počet m² na dítě v denní místnosti. Není zde vyžadováno ani vedení výchovného plánu dítěte a ani zde nejsou žádné nároky na evidenci. Tyto typy zařízení nepodléhají kontrole kvality poskytovaných služeb ze strany správních orgánů, jedná se o soukromoprávní vztah, kvalitu tak posuzují rodiče, o jejichž děti je pečováno.³⁰

Tuto službu můžeme považovat za alternativu pro péči o děti starší 3 let mimo systém veřejné péče. Nevýhoda této služby spočívá v tom, že zde neexistuje kontrola kvality péče o děti a je zde absence kvalifikačních požadavků na pečující osoby. Stejně jako předchozí služba, i tato je finančně náročná.³¹

²⁸ Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

²⁹ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

³⁰ Paloncyová a kol. 2013. Systém denní péče o děti do 6 let ve Francii a v České republice, s. 162.

³¹ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Tříšková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

2 Profil pečující osoby³²

Pečující osoba je společně s rodiči jedním z prvních lidí, kteří se podílejí na výchově, péči, vzdělávání, socializaci dítěte. Pečující osobou máme na mysli člověka, který se po nějakou dobu stará o dítě, pečuje o něj a vychovává ho. Jedná se o naplňování potřeb dítěte (tělesných, psychických a sociálních). Pečující osoba se snaží dítě socializovat a podporovat ho v utváření vzájemných vztahů ve skupině. Po dosažení odborných znalostí by pečující osoba měla být schopna vhodně komunikovat s dítětem a poskytovat mu zpětnou vazbu, měla by podporovat především jeho psychomotorický, kognitivní, smyslový, emocionální a řečový rozvoj. Dále by měla být schopna vhodně komunikovat s rodinnými příslušníky dítěte.

Kompetence pečujících osob a práce s dětmi v raném věku vycházejí z individuálního přístupu ke každému dítěti. Pečující osoba by měla podporovat rozvoj všech složek osobnosti dítěte a přistupovat k němu tzv. volnou hrou, aby mělo možnost experimentovat, hrát si a aby mělo prostor pro různé pohybové aktivity. Důležitá je také vyváženost mezi aktivním pohybem a odpočinkem a dále mezi spontánními aktivitami a záměrnou stimulací.

Pečující osoba musí umět vytvářet bezpečné vztahy a tuto schopnost předávat dítěti. Vytváření a udržování zdravých vztahů a vazeb je pro dítě zásadní a ovlivňuje jeho další socializaci. Mezi nepostradatelné kompetence patří také úzká spolupráce s rodinou dítěte.

2.1 Pečovatelská kompetence³³

Po odborné stránce se jedná o kompetentní osobu, která získá pečovatelské znalosti a zkušenosti v péči o dítě v raném věku. Pečující osoba je schopna uspokojovat základní potřeby dítěte, umí poskytovat první pomoc a má přehled o dětských nemocech. Je také seznámena se zásadami provozních a hygienických pravidel a dodržuje zásady prevence úrazů. Daná osoba je schopna správně zacházet s kojencem a batoletem.

2.2 Pedagogicko-poradenská kompetence

Zaměřuje se na pedagogické, psychologické a sociální znalosti a dovednosti, ve smyslu vedení dítěte k jeho individuálnímu rozvoji. Pečující osoba zná strategii výchovy a podpory učení dětí v raném věku, umí s ní pracovat, a přizpůsobuje se individuálním potřebám dítěte. Pedagogicko-poradenská kompetence obsahuje prokazatelnou schopnost umět vytvořit plán výchovy a péče, umět reagovat v náročných sociálních situacích ve skupině dětí a zvolit adekvátní řešení pro danou situaci. Jedná se o schopnost uplatňovat efektivní způsoby komunikace, a to jak s dítětem, tak s rodiči. Dále má přehled o problematice rodinné výchovy, je schopna popsat vztahy ve skupině. Poskytuje dětem bezpečné a podnětné prostředí k jejich rozvoji. Podporuje komunikaci a vztahy mezi dětmi, ale také mezi dětmi a dospělými jedinci.

³² Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

³³ Kompetence upraveny podle Vašutové, 2001, Horké, 2005, Grůzové a Syslové, 2015.

2.3 Manažerská a normativní kompetence

Do poslední skupiny kompetencí potřebných pro výkon tohoto typu povolání spadají manažerské a normativní dovednosti. Jedná se o znalost a uplatňování základních informací v oblasti zákonných podmínek pro poskytování služeb péče o děti. Daná osoba umí zřídit a vést zařízení pro děti raného věku, evidenci dětí, záznamy o docházce, provádět různé administrativní úkony, organizovat práci v týmu a také jej vést, vytvářet projekty spolupráce, připravovat programy pro rodiče s dětmi.

3 Vzdělávání v péči o děti raného věku

V předcházejících kapitolách jsme se zaměřili na typologii služeb péči o děti v předškolním věku, na kvalifikační požadavky na vzdělání pečujících osob v jednotlivých zařízeních a na profil pečující osoby o děti v raném věku. Z dané analýzy vyplynulo, že odborná způsobilost pečujících osob je velice široká a vychází z oblasti zdravotní, sociální, pedagogické či PK Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. Na základě tohoto zjištění jsme se zaměřili na analýzu středoškolských, vyšších odborných a vysokoškolských oborů, které jsou zaměřeny na přípravu potenciálních pečujících osob o děti do 3 let věku. Cílem analýzy³⁴ bylo zjistit, zda se témata se zaměřením na ranou péči (děti ve věku 0-3 roky) vyskytují v osnovách, popřípadě v jaké míře nebo zda předměty zaměřené na toto téma v osnovách vůbec nenalezneme. Následně byl stanoven okruh témat a předmětů, na které je potřeba se v rámci vzdělávání pečujících osob o děti v raném věku zaměřit. V následující tabulce představujeme profilující předměty programu pečujících osob, jež korespondují s principy rané péče a výchovy.³⁵

Tabulka č. 1 Péče a výchova v raném věku. Návrh řešení pro zkvalitnění příprav pečujících osob (Grůzová Lucie, 2018).

Profilující předměty	Specifika témat týkajících se přípravy pečující osoby
Pedagogika raného věku	• individualizace • principy a zásady práce s dětmi v raném dětství
Psychologie raného věku (vývojová, sociální, ...)	• socializace dítěte • vývoj dítěte od narození do šesti let • potřeby dítěte
Fyziologie dítěte raného věku a otázky péče a první pomoci	• fyziologický vývoj dítěte • specifika tělesného vývoje • péče a manipulace s dítětem
Zdravé prostředí pro dítě v raném dětství	• oblast první pomoci • nemoci dětí v raném dětství • bezpečné prostředí (vnitřní, vnější) • hygienické a bezpečnostní požadavky
Právo a spolupráce s rodinou a poradenství	• zákony týkající se zařízení a péče o děti v raném věku

³⁴ Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

³⁵ Tamtéž.

	• význam spolupráce s rodinou • formy spolupráce s rodinou • přístupy k práci s rodinou (poradenský, terapeutický aj.) • etika při práci s rodinou
Hra dítěte v raném dětství	• význam volné hry v raném dětství • formy a vývoj hry v raném dětství
Reflektující praxe	• praxe v institucích poskytujících péči a výchovu v raném věku • reflektivně vedená praxe

3.1 Analýza oborů pečující osoby o děti v raném věku

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, z platné legislativy vyplývá fakt, že s dětmi raného věku mohou pracovat osoby, které mají vzdělání ve zdravotnickém, sociálním, pedagogickém nebo lékařském oboru.³⁶ Odbornou způsobilostí odpovídající povolání pečující osoba, je také PK Chůva. Tato analýza studijních oborů se zaměřuje na připravenost absolventů na danou profesi a na možnost začlenění navrhovaného studijního programu, v důsledku zkvalitnění přípravy pro pečující osoby. S dětmi raného věku mohou pracovat absolventi středních zdravotních, pedagogických a sociálních oborů. Dále pak absolventi vyšších odborných škol, opět se zdravotním, pedagogickým nebo sociálním zaměřením a absolventi vysoké školy pedagogických oborů, vysoké školy lékařských a zdravotních oborů a vysoké školy sociálních oborů.

Následující 3 tabulky znázorňují přehled středoškolských, vyšších odborných a vysokých škol již zmíněných oborů. Z tabulky vyplývá, zda se studenti připravují na péči a výchovu o děti v raném věku a jsou zde shrnuty předměty, týkající se oblastí vymezených L. Grůzovou v navrhovaném programu.³⁷

³⁶ Výčet kvalifikovaných osob: a) odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky, zdravotně-sociálního pracovníka, zdravotnického záchranáře, psychologa ve zdravotnictví nebo specializovaná způsobilost k výkonu povolání klinického psychologa), b) odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka nebo odborná způsobilost pracovníka v sociálních službách, c) odborná kvalifikace učitele mateřské školy, učitele prvního stupně základní školy nebo vychovatele, d) profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky nebo e) odborná způsobilost k povolání lékaře.

³⁷ Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

3.1.1 Přípravenost absolventů středních škol na péči a výchovu o děti v raném věku

Tabulka č. 2 Střední školy a připravenost na profesi pečující osoby (Grůzová, 2018).³⁸

	Předškolní a mimoškolní pedagogika 75-31-M/01	Sociální činnost 75-41-M/01	Zdravotnický asistent 53-41-M/01 (časová dotace věnována přednáškám/praxím)
Cíl v profilu absolventa	Ano „jako učitel/ka mateřské školy nebo jiného zařízení pro děti předškolního věku.“	Ano „získá odbornou způsobilost pro vázanou živnost Péče o dítě do tří let věku v denním režimu dle přílohy č. 2, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.“	Ne
Zmínka o péči a výchově v raném věku v některém předmětu ŠVP	Ano	Ne	Ne
Předmět(y) týkající se práva a ekonomiky	Občanská nauka-ekonomika (8)	Právo (2) Ekonomika a finanční gramotnost (2)	Ekonomika (2)
Předmět(y) týkající se péče a první pomoci	Biologické a ekologické vzdělání (2)	Pečovatelsví a osobní asistence (8/6) První pomoc (2) Péče o klienty (10/10)	První pomoc (2) Ošetřovatelství (20) Ošetřování nemocných (31,5) Základy epidemiologie a hygieny (1)
Předmět(y) týkající se zdraví a zdravé výživy	Vzdělávání pro zdraví (8)	Výchova ke zdraví (2)	Výchova ke zdraví (2)

³⁸ Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

Předmět(y) týkající se psychologie	Psychologie (8)	Psychologie (6)	Psychologie (6)
Předmět(y) týkající se pedagogiky	Pedagogika (8) Pedagogická praxe učební (8)	Psychomotorika (1)	Ne
Předmět(y) týkající se etiky	Občanská výchova (3)	Občanská nauka (1)	Občanská nauka (2) Veřejné zdravotnictví (1)

Z analýzy středních škol vyplývá, že ve studijních oborech Sociální činnost a Předškolní a mimoškolní pedagogika je zmíněno téma péče a výchovy v raném věku, a tudíž jsou studenti okrajově připravováni na práci v dané oblasti. Avšak v oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika se studenti nemají možnost dostatečně věnovat oblasti první pomoci.³⁹

3.1.2 Přípravenost absolventů vyšších odborných škol na péči a výchovu o děti v raném věku

Tabulka č. 3 Vyšší odborné školy a připravenost na profesi pečující osoby (Grůzová, 2018).

	Předškolní a mimoškolní pedagogika 7531N	Sociální práce a sociální pedagogika 75-32-N	Diplomovaná všeobecná sestra 5321N
Cíl v profilu absolventa	Ne	Ne	Ne
Zmínka o péči a výchově v raném věku v některém předmětu ŠVP	Ne	Ne	Ano (Ošetřovatelství v pediatrii)

³⁹ Tamtéž.

Předmět(y) týkající se práva a ekonomiky	Školský management a právo (1) Administrativa a dokumentace školských zařízení (1)	Základy práva (4)	Zdravotnické a sociální právo (2) Management a řízení kvality (6)
Předmět(y) týkající se péče a první pomoci	Základy první pomoci u dětí (1)	Zdraví a nemoc (4) Kurz první pomoci (0/2)	Ošetřovatelství v pediatrii První pomoc a medicína katastrof (1/1)
Předmět(y) týkající se zdraví, zdravé výživy	Výchova ke zdraví (1)	Výchova ke zdraví (1)	Výchova ke zdraví (2)
Předmět(y) týkající se psychologie	Vývojová psychologie (2)	Vývojová a pedagogická psychologie (2/1)	Obecná vývojová psychologie (4)
Předmět(y) týkající se pedagogiky	Pedagogika (2) Didaktika pedagogických činností (2)	Základy pedagogiky (2/2)	Základy pedagogiky a edukace v ošetřovatelství (3)
Předmět(y) týkající se etiky	Občanská nauka (1)	Základy filozofie a etiky (4)	Etika v ošetřovatelství (2/1)

U studentů vyšších odborných škol je toto téma ve výuce již zastoupeno více. Po absolvování studia si studenti odnášejí poznatky z oblasti první pomoci, vývojové psychologie a pedagogiky. Je zde však prostor pro implementaci bloků zaměřených podrobněji na tuto profesi.

3.1.3 Přípravenost absolventů vysokých škol na péči a výchovu o děti v raném věku

Tabulka č. 4 Vysoké školy a připravenost na profesi pečující osoby (Grůzová, 2018).

	Učitelství pro mateřské školy MŠ	Sociální pedagogika B-PD SOVC	Speciální pedagogika B-SPD SPZP	Ošetřovatelství B 5 4 3 1 B-O S Všeobecné lékařství M 5 1 0 3 M-V L
Cíl profilu absolventa	Ano	Ano	Ano	Ne
Zmínka o péči a výchově v raném věku v některém předmětu ŠVP	Ne	Ano	Ne	Ne
Předmět(y) týkající se práva a ekonomiky	Ne	Sociální politika a sociální patologie (0/2)	Školská politika, školský systém a legislativa (1)	Management v ošetřovatelství (1) Zdravotnické právo a profesní legislativa (1)
Předmět(y) týkající se péče a první pomoci	Zdravotní problematika dětského věku (1/1)	Ne	Základy zdravotních nauk (1) Pediatrie (1)	Ošetřovatelství v pediatrii (2) První pomoc (2) Základy ošetřovatelství (1) Pediatrie (3)

Předmět(y) týkající se zdraví, zdravé výživy	Zdravotní problematika dětského věku (1/1)	Ne	Ne	Ochrana veřejného zdraví (1) Ochrana a podpora zdraví I- IV (2)
Předmět(y) týkající se psychologie	Úvod do pedagogiky a psychologie (2/2) Sociální psychologie (1/1)	Osobnostní příprava 1-3 (0/2) Vývojová psychologie (1/2) Sociální psychologie (0/2)	Psychopatologie 1,2 (0/2)	Psychologie a zdravotnická psychologie (1) Psychoterapie a aplikovaná psychologie (2)
Předmět(y) týkající se pedagogiky	Předškolní pedagogika (2/2)	Základy pedagogiky (1/1) Výchova ve volném čase (1/2) Inkluzivní a globální vzdělávání (0/2)	Inkluzivní speciální pedagogika (0/2)	Edukace v práci sestry (2) Tělovýchovné lékařství (2)
Předmět(y) týkající se etiky	Praktikum k poznávání společnosti (0/1)	Základy pedagogicko- psychologické diagnostiky Základy axiologie (0/1)	Základy pedagogicko- psychologické diagnostiky (0/2)	Zdravotnické právo a profesní legislativa (1) Lékařská etika (2)

Z výsledků analýzy u vysokoškolsky vzdělaných studentů vyplývá, že se příprava na ranou péči a výchovu objevuje spíše nesystematicky. V předmětech jsou zmínky o této tematice, ale je zde značný rozdíl v přípravě studentů v oblastech pedagogiky a psychologie, vztahujících se k ranému dětství.

3.2 Výsledky analýzy a návrh řešení

Z analýzy oborů, které jsou odbornou způsobilostí pečující osoby o děti raného věku, vychází, že se raná péče v daných oborech vyskytuje spíše okrajově. U některých oborů tato témata naleznout tedy můžeme, avšak nevěnují se jim v potřebném rozsahu. Např. u pedagogických a sociálních oborů nalezneme témata rané pedagogiky a psychologie, ale naopak je zde nedostatečné vzdělání v první pomoci. Naopak u zdravotnických oborů se s první pomocí setkáváme v dostatečné míře, ale zase zde

pro změnu chybí pedagogická a psychologická témata. Ostatní okruhy, na které se v návrhu klade důraz, se v předmětech objevují ojediněle. S oblastí komunikace a spolupráce s rodinou se zde můžeme setkat pouze zřídka.

3.2.1 Řešení přípravy studentů středních, vyšších odborných a vysokých škol

Jedním z řešení by bylo, kdyby se stanovily předměty pro studenty středních, vyšších odborných a vysokých škol, které by byly obohaceny o témata rané péče a výchovy. Tímto způsobem by byla výše popsaná témata z profilujících předmětů návrhu přípravy pečujících osob do výuky integrována. Chybějící předměty by byly spojeny do volitelného bloku Specializace rané dětství, dále specifikovány ve školním vzdělávacím programu (v případě středních a vyšších odborných škol) a ve speciálním dokumentu u vysokých škol a v profilu absolventa. Tato specializace by byla volitelná. Pokud by si však student danou specializaci nevybral, integrovaná témata by rozšířila jeho přehled o oblast rané péče a výchovy. Tento volitelný blok předmětů by se zakončoval závěrečnou zkouškou ze Specializace péče a výchovy v raném věku.⁴⁰

Řešení přípravy studentů středních, vyšších odborných a vysokých pedagogických škol na oblast rané péče a výchovy

Tato tabulka znázorňuje návrh řešení pro školy s **pedagogickým** zaměřením.

Tabulka č. 5 Možnosti integrování profilujících předmětů do stávajících pedagogických programů na úrovni středoškolské, vyšší odborné a vysokoškolské (Grůzová, 2018).

Předměty	Specializace rané dětství pedagogická SŠ	Specializace rané dětství pedagogika VOŠ	Specializace rané dětství pedagogika VŠ
Pedagogika raného věku	Integrace témat do předmětu Pedagogika	Integrace témat do předmětu Pedagogika	Integrace témat do předmětu Předškolní pedagogika
Psychologie raného věku (vývojová, sociální, ...)	Integrace témat do předmětu Psychologie	Integrace témat do předmětu Vývojová psychologie	Integrace témat do předmětu Vývojová psychologie
Fyziologie dítěte raného	Blok specializace rané dětství	Blok specializace rané dětství	Zdravotní problematika dětského věku

⁴⁰ Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

věku a otázky první pomoci			
Zdravé prostředí pro dítě v raném dětství	Integrace témat do předmětu Vzdělávání pro zdraví	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví
Právo a spolupráce s rodinou a poradenství	Blok specializace rané dětství	Integrace témat do předmětu Školský management a právo a otázky spolupráce s rodinou zařadit do bloku Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Hra dítěte v raném dětství	Blok specializace rané dětství	Integrace témat do předmětu didaktika pedagogických činností	Blok specializace rané dětství
Reflektující praxe	Integrace témat do předmětu Pedagogická praxe učební	Blok specializace rané dětství	Blok specializace rané dětství

Následující tabulka ukazuje návrh řešení u škol se **sociálním** zaměřením.

Tabulka č. 6 Možnosti integrování profilujících předmětů do stávajících pedagogických programů na úrovni středoškolské, vyšší odborné a vysokoškolské (Grůzová, 2018).

Předměty	Specializace rané dětství pedagogická SŠ	Specializace rané dětství pedagogická VOŠ	Specializace rané dětství pedagogická VŠ
Pedagogika raného věku	Blok Specializace rané dětství	Integrace témat do předmětu Základy pedagogika	Blok Specializace rané dětství
Psychologie raného věku (vývojová, sociální, ...)	Integrace témat do předmětu Psychologie	Integrace témat do předmětu Vývojová a pedagogická psychologie	Integrace témat do předmětu Vývojová psychologie

Fyziologie dítěte raného věku a otázky péče a první pomoci	Integrace témat do předmětu Psychomotorika	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Zdravé prostředí pro dítě v raném dětství	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví	Blok Specializace rané dětství
Právo a spolupráce s rodinou a poradenství	Integrace témat do předmětu Právo a Péče o klienty	Integrace témat do předmětu Základy práva	Integrace témat do předmětu Sociální politika a sociální patologie
Hra dítěte v raném dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Reflektující praxe	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství

Tato tabulka shrnuje návrh řešení u škol se zaměřením na **zdravotnictví a lékařství**.

Tabulka č. 7 Možnosti integrování profilujících předmětů do stávajících programů na úrovni středoškolské, vyšší odborné a vysokoškolské přípravy (Grůzová, 2018).

Základní předměty	Specializace rané dětství zdravotní SŠ	Specializace rané dětství zdravotní VOŠ	Specializace rané dětství VŠ lékařské a zdravotní obory
Pedagogika raného věku	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Psychologie raného věku (vývojová, sociální, ...)	Integrace témat do předmětu Psychologie	Integrace témat do předmětu Obecná a vývojová psychologie	Integrace témat do předmětů Psychologie a zdravotnická psychologie Psychoterapie a aplikovaná psychologie
Fyziologie dítěte raného věku a otázky péče a první pomoci	Integrace témat do předmětů První pomoc a Ošetřovatelství	Integrace témat do předmětů Ošetřovatelství	Integrace témat do předmětů Management v ošetřovatelství

		v pediatrii a První pomoc	Zdravotnické právo a profesní legislativa
Zdravé prostředí pro dítě v raném dětství	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví	Integrace témat do předmětu Výchova ke zdraví	Integrace témat do předmětů Ochrana veřejného zdraví (1) Ochrana a podpora zdraví I-IV
Právo a spolupráce s rodinou a poradenství	Blok Specializace rané dětství	Integrace témat do předmětu Zdravotnické a sociální právo a spolupráce s rodinou zařadit do bloku Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Hra dítěte v raném dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství
Reflektující praxe	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství	Blok Specializace rané dětství

3.2.2 Celoživotní vzdělávání

Dalším možným řešením, jak zavést ranou péči do vzdělávání, je zavedení nového programu celoživotního vzdělávání (Grůzová, 2018). Cílovou skupinou by zde byli absolventi výše zmíněných oborů, kteří by se do budoucna chtěli specializovat na ranou péči. V rámci tohoto programu jde o dvousemestrální studium, kde je součástí také povinná praxe v rozsahu 6 dní (30 hodin přímé práce s dětmi do 3 let). Toto studium bude zakončené závěrečnou zkouškou.

Obsah studijního programu

V následujících dvou tabulkách je znázorněno zastoupení jednotlivých předmětů, které jsou rozloženy do dvou semestrů. V tabulce je dále znázorněna důležitost předmětů, která je hodnocena na škále 1-3, kdy 1 značí nejmenší důležitost a 3 naopak největší. Také je zde vyobrazena časová dotace předmětů, která udává počet hodin věnovaných konkrétnímu předmětu. Absolvent získá během studia 60 kreditů.⁴¹

⁴¹ Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

Tabulka č. 8 Rozložení předmětů v prvním semestru.

Název předmětu	Důležitost	Rozsah (počet hodin)	Kredity	Způsob ukončení
Pedagogika raného věku	3	20	5	zk
Vývojová psychologie raného věku	3	15	5	z
Sociální psychologie zaměřená na raný věk dítěte	3	15	5	zk
Zdravotní problematika dítěte raného věku	3	15	4	zk
Základy fyziologie dítěte raného věku	3	15	4	zk
Pedagogická a reflektivní praxe 1	3	10	5	z
Volitelný předmět Využití médií a etiky při práci s dětmi v raném věku	1	10	2	zk

Tabulka č. 9 Rozložení předmětů v druhém semestru.⁴²

Název předmětu	Důležitost	Rozsah (počet hodin)	Kredity	Způsob ukončení
Hra dítěte v raném dětství	3	20	5	zk
Právo a spolupráce s rodinou a poradenství	3	20	5	zk
Zdravé prostředí pro dítě v raném dětství	2	10	5	zk
Pedagogická a reflektivní praxe 2	3	20	3	z
Závěrečná práce	3	20	10	z
Volitelný předmět Podpora řečového vývoje Píseň v raném věku a hlasová výchova Podpora estetického vývoje	1	10	2	z

Forma studia

Jedná se o kombinovanou formu studia. Výuka je realizována prostřednictvím přednášek a seminářů. Během praxe musí student také docházet na praxi v rozsahu 6 dní (30 hodin přímé práce s dětmi do tří let).

⁴² Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku-návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob.

Hodinová dotace

V tomto studijním programu jde o 100 hodin konzultací a praktických cvičení, a to jak v zimním, tak v letním semestru. Ke studiu se dále váže samostatná práce zahrnující přípravu na praxi, samostudium odborné literatury, vytváření pomůcek pro hry s dětmi, profesního portfolia a vypracování závěrečné práce.

Ukončení studijního programu

Závěrečná zkouška obsahuje dvě části. První částí je ústní zkouška, která se skládá z předškolní pedagogiky, vývojové psychologie a praktického příkladu, na které je u pečující osoby prozkoušena profesionalita. Student si losuje kombinaci dvou otázek (z pedagogiky a psychologie) a k tomu již zmiňovaný praktický příklad. Při zkoušení se klade důraz na aplikaci znalostí do praxe. Druhou částí zkoušky je obhajoba závěrečné práce, která obsahuje 20 normostran, což je 36 000 znaků včetně mezer.⁴³

Doporučený počet účastníků, cílová skupina

Doporučený počet je 20 studentů. Uchazeči tohoto studijního oboru mohou být např. absolventi středních pedagogických, zdravotnických a sociálních škol. Dále vyšších odborných zdravotnických, sociálních nebo pedagogických škol, či vysokoškolští absolventi oborů učitelství pro mateřské školy, sociální pedagogika nebo lékařských oborů.⁴⁴

3.3 Shrnutí návrhů řešení

Analyzované studijní programy uznávané jak odborná způsobilost pečujících osob, nepokrývají celou šíři potřebných kompetencí.

Nastiňujeme dvě různé varianty řešení k zapojení tématu rané výchovy a péče.

Prvním řešením je zavedení programu Péče a výchova v raném věku, který je zaměřen na kompetence pečujících osob, možnosti jejich utváření a rozvíjení s ohledem na specifické principy práce s dětmi v raném věku. V sylabech předmětů (viz Příloha 1), jsou uvedeny obsahy předmětů a povinná literatura. Jedná se o kombinovanou formu celoživotního studia na vysoké škole ve dvou semestrech. Po absolvování student získá osvědčení (viz Příloha 2). Tato varianta nevyžaduje změny ve stávajících programech, protože se jedná o rozšíření nabídky celoživotního vzdělávání. Toto řešení by bylo efektivní a méně náročné.

Druhým řešením je program modifikovat dle stupně vzdělání a začlenit ho do programů středních a vyšších odborných škol. Absolvent po ukončení studia získá osvědčení (viz Příloha 3). Tato varianta

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

by trvale ukotvila téma rané výchovy a péče ve studijních programech, které vedou k odborné způsobilosti pečujících osob, a vedla by k tomu, že absolventky a absolventi těchto programů získají studiem nejen aprobaci k výkonu práce pečující osoby (pro děti raného věku), ale zároveň i klíčové kompetence k tomu, aby povolání mohli vykonávat kvalitně a efektivně. Potřebné změny jsou však rozsáhlé a poměrně náročné, protože vyžadují spolupráci vyučujících tematicky blízkých předmětů, aby si jednak revidovali specifika raného dětství a jednak své předměty revidovali odpovídajícím způsobem. Zároveň vyžadují změny ve studijních plánech tak, aby se vytvořil prostor pro Specializaci rané dětství. Jednalo by se o náročnější změny dlouhodobého charakteru.

Program Péče a výchova v raném věku formou celoživotního vzdělávání není zatím součástí návrhu zákona o poskytování služby péče o dítě v mikrojесlích, je nutné program nejdříve ověřit v praxi a zrevidovat.

4 Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M)

Tato profesní kvalifikace je součástí Národní soustavy kvalifikací⁴⁵ v oboru Osobní a provozní služby a jejím autorizujícím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Původní verze standardu profesní kvalifikace vstoupila v platnost již 2. 11. 2012, od té doby byl standard profesní kvalifikace již dvakrát revidován. V rámci projektu Mikrojesle odborná platforma zhodnotila kvalifikační zkoušku PK Chůva a vypracovala návrh změn v již zmíněném hodnoticím standardu. Tento návrh vycházel mimo jiné z výstupů dvou dotazníkových šetření u autorizovaných osob. Šetření měla za cíl zanalyzovat problematické oblasti kvalifikačního a hodnoticího standardu revidované profesní kvalifikace. V rámci revize byl velký důraz kladen na jednoznačnost zadání pro autorizované osoby a požadavek zkoušet převážně praktické dovednosti uchazečů/uchazeček. Aktuální podoba hodnoticího standardu vešla v platnost 14. 1. 2020.

V návaznosti na revizi kvalifikačního a hodnoticího standardu PK Chůva byl v rámci projektu připraven **doporučující metodický materiál**.⁴⁶ Tato metodika je doplňujícím, vysvětlujícím a upřesňujícím materiálem ke schválenému standardu. Jedná se o praktický návod, který napomáhá připravit a realizovat zkoušky v odpovídající kvalitě a rozsahu.

Dle Národní soustavy povolání poskytuje nejlepší školní přípravu pro pozici Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky:

- střední vzdělání s maturitní zkouškou ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou (bez vyučení) ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou ve skupině oborů zdravotnictví,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou (bez vyučení) ve skupině oborů zdravotnictví (Palonciová, 2017).

Tato PK je v současné době odbornou způsobilostí:

- pro získání živnostenského oprávnění k vázané živnosti Péče o děti do tří let v denním režimu),⁴⁷
- pro péči o děti v dětské skupině),⁴⁸
- pro práci nepedagogického pracovníka v lesní mateřské škole,⁴⁹ případně v mateřské škole realizující projekt na podporu začlenění dvouletých dětí,⁵⁰

⁴⁵ https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-550-Chuva_pro_deti_do_zahajeni_povinne_skolni_dochazky/revize-2564.

⁴⁶ <https://www.mpsv.cz/web/cz/ke-stazeni-1>.

⁴⁷ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

⁴⁸ Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky.

⁵⁰ [OP VVV ŠABLONY](#).

- pro péči o děti v mikrojeslích dle specifických podmínek ESF OPZ výzev č. 126⁵¹ a č. 127,⁵² Pilotní ověření péče o nejmenší děti v mikrojeslích a výzev č. 69⁵³ a 70⁵⁴, Podpora péče o nejmenší děti v mikrojeslích.

Osoba, která se ke zkoušce hlásí, musí mít ukončené alespoň základní vzdělání. Jedná se o jednorázovou zkoušku, kterou vede autorizovaná osoba, dle již zmíněného platného hodnoticího standardu. V současné době je v České republice 77 autorizovaných osob⁵⁵ pro PK Chůva. Zájem o tuto PK stále narůstá.

Osoby, které se ke zkoušce hlásí a doposud nemají dostatečnou zkušenost a znalost v oboru, mají možnost před vykonáním zkoušky absolvovat některý ze specializovaných kurzů. Tyto kurzy však nejsou povinné a zájemci se do nich mohou přihlásit dobrovolně.

Pro účely vykonání zkoušky není vyžadována zdravotní způsobilost uchazeče, ale daná osoba musí být bez logopedické vady, jelikož mluvní vzor je pro děti základem při rozvoji řeči. Podmínkou pro konání zkoušky je podání přihlášky⁵⁶, ke kterékoliv autorizované osobě v dané profesi a úhrada stanovené částky za zkoušku.

Smyslem zkoušky je ověřit, zda je uchazeč/ka schopen/a pečovat o dítě či skupinu dětí ve věku od narození do zahájení povinné školní docházky. Zda je daná osoba schopna zajistit dětem jejich bezpečí, zdravý všestranný rozvoj, psychickou pohodu a v případě potřeby zachránit dítěti život a zdraví.

Zkouška PK Chůvy do zahájení povinné školní docházky se zaměřuje na děti od 0-7 let, přičemž je doporučováno větší zaměření k věku 1-3 roky. Hodnoticí standard obsahuje 11 odborných způsobilostí a uchazeč/ka musí úspěšně splnit všechny. Ověřují se ústně, písemně či praktickým předvedením.

Mezi ověřované odborné kompetence patří:⁵⁷

- dodržování zásad bezpečnosti a prevence úrazů,
- poskytování první pomoci dítěti/dětem,
- péče o běžně nemocné dítě v domácím ošetřování,
- vedení dítěte k hygienickým návykům,
- uplatňování zásad zdravého životního stylu podle věku dítěte,
- uplatňování metod a forem pedagogické práce s ohledem na věk dítěte/dětí,
- řešení nepříznivých výchovných situací z pedagogicko-psychologického hlediska,
- uplatňování znalostí o vývojových etapách a socializaci dítěte v praxi,
- dodržování etických principů při práci chůvy a vedení dítěte k morálním hodnotám,
- orientace v pracovně-právních vztazích uplatnitelných v profesním životě chůvy,

⁵¹ [Výzva č. 126.](#)

⁵² [Výzva č. 127.](#)

⁵³ [Výzva č. 69.](#)

⁵⁴ [Výzva č. 70.](#)

⁵⁵ Stav k 14. 10. 2020.

⁵⁶ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/pro-uchazece-o-uznani-profesni-kvalifikace?highlightWords=přihláška+zkoušce+profesní%AD+kvalifikace>.

⁵⁷ <https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-550-Chuva-pro-deti-do-zahajeni-povinne-skolni-dochazky>.

- provozní a hygienická pravidla při práci s dětmi v zařízení či domácnosti dítěte.

5 Povinné další vzdělávání pečujících osob

Platforma složená z expertek⁵⁸ v roce 2017-2018 v rámci projektu Mikrojesle navrhla zavedení povinného dalšího vzdělávání pečujících osob, proto tuto novou povinnost zavádí také návrh zákona, který je jedním z výstupů tohoto projektu.

Je nezbytné, aby si pečující osoby udržovaly aktuální rozhled ve svém oboru a aby si nezbytné znalosti průběžně doplňovaly.⁵⁹ Pozitivum dalšího vzdělávání je také v tom, že se jedná o prevenci syndromu vyhoření a napomáhá k udržení živého zájmu o danou profesi a k rozvoji osobních a profesních dovedností.

Zásadním prvkem dalšího vzdělávání pečujících osob je pravidelné obnovování kompetencí v oblasti poskytování první pomoci se zaměřením na děti předškolního věku a pravidelné školení BOZP. Další obsah vzdělávání je pak na domluvě mezi pečující osobou a jejím zaměstnavatelem. Jedná se převážně o semináře a školení, které souvisejí s výkonem dané profese. Mezi další vzdělávání můžeme zařadit také supervizi a mentoring.

Rozsah dalšího vzdělávání je v návrhu stanoven na minimálně 12 hodin ročně a je možné ho absolvovat u různých vzdělávacích institucí. Potvrzení o absolvování, certifikát či osvědčení, by vydávala vzdělávací instituce, která seminář pořádala. Součástí tohoto potvrzení musí být obsah daného semináře, osobní údaje absolventa, termín, místo konání a hodinová dotace semináře.

Při plnění povinnosti dané návrhem zákona si pečující osoby budou moci volit mezi semináři se zaměřením na osvojení si nových kompetencí v souladu s novými poznatky v souvisejících vědních oborech, semináři zaměřenými na profesní a osobnostní růst, péči o duševní zdraví, prevenci syndromu vyhoření, nebo rozvíjet specializaci o přístupy k péči o děti s různými specifiky podle aktuální potřeby.

Vládní návrh novely zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů⁶⁰ obsahuje zavedení povinného dalšího vzdělávání pečujících osob v oblasti péče o dítě v rozsahu nejméně 8 hodin, v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích a v rámci dalšího vzdělávání má pečující osoba povinnost absolvovat kurz první pomoci zaměřený na dětský věk alespoň jednou za 24 kalendářních měsíců po sobě jdoucích.⁶¹

⁵⁸ Členky odborné platformy- PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D., Mgr. Hana Splavcová, Mgr. Petra Michalová, Mgr. Regina Dlouhá, Mgr. Alice Třísková, Ing. Zora Husová, Mgr. Eva Kopečná, Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D., Mgr. Jana Barvíková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Lucie Grůzová, Mgr. Iveta Schagererová.

⁵⁹ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Třísková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

⁶⁰ Předloženo k projednání Poslanecké sněmovně, účinnost novely zákona je navrhována od 1. 7. 2021.

⁶¹ Tamtéž.

6 Povinná reflektivní praxe

Členky platformy⁶² projektu Mikrojesle navrhuji, aby byla podmínkou pro možnost práce s malými dětmi také reflektivní praxe, která by umožnila pečujícím osobám zažít skutečný provoz zařízení péče o předškolní děti.

Pro práci s dětmi je důležité získat povědomí o tom, jak vytvářet bezpečné prostředí pro děti, jak komunikovat s dětmi a také s jejich rodiči apod. Povinná reflektivní praxe by měla seznámit nastávající pečující osoby s celou škálou činností, kterou bude muset daná osoba zvládnout při péči o dítě, včetně také organizace práce, řešení nenadálých situací či zajištění provozu zařízení.

Celkový rozsah praxe by měl být nastaven minimálně na 80 hodin a pečující osoba by ji měla absolvovat ve dvou zařízeních služeb péče o děti. Z každého ze dvou zařízení musí daná osoba doložit účast nejméně v rozsahu 30 hodin. Z této povinnosti jsou vyjmuty osoby, které v zařízeních péče o předškolní děti přímo pečovaly v zaměstnaneckém, nebo obdobném poměru, poslední dva roky v rozsahu minimálně 80 hodin.

Obsahem praxe by bylo aktivní zapojení do péče o dítě v místě výkonu praxe, provedení sebereflexe vykonané praxe a poté také reflexe ze strany kompetentní osoby vůči danému člověku na praxi (kolektiv autorů, 2017).⁶³

Povinnou reflektivní praxi současný návrh zákona o poskytování služby péče o dítě v mikrojeslích neobsahuje, jelikož zavedení tohoto opatření do praxe je velice obtížné. Přestože pečující osoby splňují danou odbornou kvalifikaci dle zákona, většina pečujících osob neměla možnost absolvovat praxi během studia v zařízeních péče o nejmenší děti. Je tedy nezbytné věnovat širší diskurz tomuto tématu, jakým způsobem zavést tuto povinnost do praxe, s tím také souvisí finanční náročnost tohoto opatření.

⁶² Členky odborné platformy- PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D., Mgr. Hana Splavcová, Mgr. Petra Michalová, Mgr. Regina Dlouhá, Mgr. Alice Třísková, Ing. Zora Husová, Mgr. Eva Kopečná, Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D., Mgr. Jana Barvíková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Lucie Grůzová, Mgr. Iveta Schagererová.

⁶³ Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Třísková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky.

7 Závěr

Oblasti péče a výchovy raného věku je nutné v České republice věnovat dostatečnou pozornost. Při řešení těchto témat je třeba respektovat historické a kulturní souvislosti a opírat se o domácí i zahraniční zdroje pedagogiky, psychologie a zdravotnictví. Tento dokument je věnován detailní analýze vzdělávání a kvalifikaci potenciálních pečujících osob o děti do 3 let věku. Jedná se o analýzu pedagogických, sociálních a zdravotnických oborů na středních, vyšších odborných a vysokých školách. V sylabech těchto oborů je však téma rané péče zastoupeno pouze okrajově, nesystematicky a příprava profese pečující osoby tak není zcela komplexní. Pedagogické obory a některé sociální obory obsahují témata rané pedagogiky a psychologie, ale nevěnují se jim v potřebném rozsahu, navíc zde vidíme nedostatečné vzdělání v první pomoci. U zdravotnických oborů je první pomoc zastoupena dostatečně, ale většinou schází právě témata pedagogická a psychologická. Ostatní okruhy se objevují sporadicky, nedostatečně je zastoupeno vzdělání v oblasti komunikace a spolupráce s rodinou. Na základě těchto zjištění jsme navrhli program Péče a výchova v raném věku, který reaguje na potřebnost posílení kvalifikovaných pečujících osob a podporuje kvalitu předškolního vzdělávání. Program se zaměřil na vymezení kompetencí pečujících osob a možností jejich utváření a rozvíjení při respektování specifických principů práce s dětmi raného věku. Program je navržen v kombinované formě celoživotního studia na vysoké škole ve dvou semestrech nebo je také možnost program modifikovat do bloků a začlenit ho do programů na středních a vyšších odborných školách. Po absolvování tohoto programu získá daný jedinec osvědčení. Absolventi tohoto programu by odcházeli jako kompetentní pečující osoby, které budou schopny pečovat, podporovat a rozvíjet děti v oblasti rané výchovy a péče.

Návrh programu Péče a výchova v raném věku je předloženo jako jedno z mnoha řešení a nyní je nutné ověřit program v praxi a podle výsledků znovu revidovat, doplnit (rozšířit, zúžit) témata jednotlivých předmětů. Bylo by dobré zaměřit se na ověření programu na středních, vyšších odborných a vysokých školách. Tomuto ověření by měla předcházet diskuze, rozbor zásadních stanovisek a kritérií, dále pak určení mantinelů a představa o finančním zajištění. V rámci realizace projektu Mikrojesle probíhala úzká spolupráce s Institutem výzkumu inkluzivního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, který je zapojen do projektu „Pedagogika raného věku v institucích denní péče v České republice“. Jedním z cílů projektu je ověření programu Péče a výchova v raném věku v praxi, což by přispělo do další diskuze o vzdělávání a kompetencích pečujících osob v oblasti rané výchovy a péče. Na vývoji situace na akademické půdě bude mít především vliv zákonný rámec a plánové legislativní změny, které se týkají zařízení péče o děti raného věku.

Dalším důležitým výstupem projektu, který může přispět ke zkvalitnění služeb péče o děti, je revize kvalifikačního a hodnoticího standardu PK Chůva. Ten z obsahového hlediska pokrýval všechny podstatné oblasti péče o předškolní děti, pro zvýšení kvality a zajištění odpovídající úrovně prováděných zkoušek různými autorizovanými osobami bylo třeba zpřesnit posuzovaná hodnoticí kritéria. Revidovaný kvalifikační a hodnoticí standard vešel v platnost 14. 1. 2020. Byl k němu vypracován doporučující metodický materiál, který slouží autorizovaným osobám pro zkvalitnění zkoušek.

V oblasti přípravy a zkvalitnění profese pečujících osob je dalším zásadním bodem návrh na zavedení povinného dalšího vzdělávání, které je v současné době povinné pouze pro učitele mateřských škol. Je důležité, aby měly pečující osoby neustále aktuální přehled ve svém oboru a docházelo tak k přispívání

osobnímu růstu dané osoby. Také se jedná o prevenci syndromu vyhoření. Návrh rozsahu dalšího vzdělávání činí minimálně 12 hodin ročně a je součástí návrhu zákona o poskytování služby péče o dítě v mikrojесlích.

Posledním bodem, kterému se předložený návrh věnuje, je fakt, že pro výkon profese pečující osoby není zapotřebí dokládat žádnou relevantní praxi. Na to navazuje návrh v podobě zavedení povinné reflektivní praxe. Považujeme za nutné, aby pečující osoby zažily skutečný provoz zařízení a seznámily se s činnostmi, které při péči o děti musí zvládnout před nástupem na pracovní pozici pečující osoby pro děti předškolního věku. Návrh povinného rozsahu praxe je 80 hodin ve dvou registrovaných zařízeních služeb péče o děti a povinným výstupem je písemný záznam sebereflexe budoucí pečující osoby a písemný záznam reflexe kompetentní osoby. Toto opatření zatím nebylo včleněno do návrhu zákona o poskytování služby péče o dítě v mikrojесlích z důvodů obtížnosti zavedení do praxe a případná implementace tohoto opatření do praxe bude vyžadovat jednání v rámci mezíresortní spolupráce.

8 Použité zdroje

Literatura

Grůzová, L. 2018. Péče a výchova v raném věku – návrh řešení pro zkvalitnění přípravy pečujících osob. Praha: MPSV.

Kropáčková, J., Splavcová, H., Michalová, P., Dlouhá, R., Třísková, A., Husová, Z., Kopečná, E., Paloncyová, J., Barvíková, J., Grůzová, L., Schagererová, I. 2018. Návrh ke sjednocení podmínek služeb péče o děti do zahájení povinné školní docházky. Praha: MPSV.

Barvíková a kol., 2018. Průzkum veřejného mínění na vybudování tzv. mikrojeslí a umístování dětí mladších tří let do takového zařízení služeb péče o dítě: Souhrnná zpráva. Praha: VÚPSV.

Paloncyová a kol. 2013. Systém denní péče o děti do 6 let ve Francii a v České republice. Praha: VÚPSV.

Zákony

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

Nařízení vlády 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

Vyhláška 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

Vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky.

Internetové zdroje

Evropská komise, 2013. Tisková zpráva. Péče o děti: Komise vyzývá členské státy, aby zvýšily své úsilí. Brusel. Dostupné online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_13_495

Česká školní inspekce. Dostupné online: <https://www.csicr.cz>.

Statistická ročenka školství 2019/2020 – výkonové ukazatele. Dostupné online: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.

Národní soustava kvalifikací. Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. Dostupné online: <https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-550-Chuva-pro-deti-do-zahajeni-povinne-skolni-dochazky/revize-1391>.

Doporučující metodický materiál ke zkoušce z profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. MPSV. Dostupné online: <https://www.mpsv.cz/web/cz/ke-stazeni-1>

Evropský sociální fond Operační program Zaměstnanost. Výzva k předkládání žádosti o podporu č. 126. Dostupné online: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/807431/Text+v%C3%BDzvy+%C4%8D.+126/77b25cd6-ca40-4731-a055-199b4a8db954>.

Evropský sociální fond Operační program Zaměstnanost. Výzva k předkládání žádosti o podporu č. 127. Dostupné online: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/807558/Text+v%C3%BDzvy+%C4%8D.+127/391c83a3-b774-4906-ad03-f56353685a15>.

Evropský sociální fond Operační program Zaměstnanost. Výzva k předkládání žádosti o podporu č. 69. Dostupné online: https://www.esfcr.cz/documents/21802/9932416/V%C3%BDzva+Mikrojesle+mimo+Prahu+03_16_069.pdf/e bd1ff4d-c935-48ca-8e23-2a14d963aa5a?t=1546598782479.

Evropský sociální fond Operační program Zaměstnanost. Výzva k předkládání žádosti o podporu č. 70. Dostupné online: https://www.esfcr.cz/documents/21802/9932565/V%C3%BDzva+Mikrojesle+Praha+03_16_070.pdf/f1c425f4-b8d8-4b69-8efb-87e92a865707?t=1546598887717.

Informace pro uchazeče o složení zkoušky dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Dostupné online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/pro-uchazece-o-uznani-profesni-kvalifikace>.

10 Přílohy

Příloha 1 Anotace jednotlivých předmětů

1. semestr

Název studijního předmětu	Pedagogika raného věku dítěte		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	20		
Způsob zakončení	Zkouška	Forma výuky	Přednáška Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět přispívá k základní orientaci v terminologii pedagogiky dítěte raného věku s ohledem na kulturní a historické souvislosti a v současnosti. Tvoří základ dalšího studia.

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studenty se základními pojmy a filozoficko-historickými východisky pedagogiky s důrazem na rané učení.

Sylabus přednášek:

1. Předškolní pedagogika jako vědní obor, základní kategorie a pojmy.
2. Péče a výchova v raném věku jako součást předškolní pedagogiky.
3. Současné pojetí dítěte.
4. Rozvoj dítěte do tří let.
5. Socializace dítěte. Attachement.

Sylabus seminářů:

1. Předškolní pedagogika jako vědní obor, základní kategorie a pojmy.
2. Rané dětství jako součást předškolní pedagogiky.

3. Současné pojetí dítěte (individualizace, diferenciacie).

4. Dítě do tří let, oblast raného učení.

5. Socializace dítěte. Attachement.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- rozumět obsahu základních pojmů předškolní pedagogiky a dokáže je adekvátně užívat;
- znát vývoj dítěte do tří let;
- schopen popsat současné pojetí předškolní pedagogiky zvláště v období raného dětství.

Povinná literatura:

Bowlby, J. (2010). *Vazba: Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál.

Brierley, J. K. (1996). *7 prvních let života rozhoduje: nové poznatky o vývoji mozku a výchova dítěte*. Praha: Portál.

Dittrichová, J., Papoušek, M., & Paul, K., et al. (2004). *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče*. Praha: Grada.

Hughes, F. P. (2009). *Children, play, and development*. Thousand Oaks: SAGE publications.

Pelikán, J. (1995). *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis.

Lenderová, M. & Rýdl, K. (2006). *Radostné dětství? Dítě v Čechách 19. století*. Praha, Litomyšl: Ladislav Horáček – Paseka.

Spilavcová, H. & Kropáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál.

Název studijního předmětu	Vývojová psychologie raného věku		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	15		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Přednáška Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět přispívá k základní orientaci v terminologii vývojové psychologie dítěte raného věku s ohledem na kulturní a historické souvislosti a orientaci v současnosti. Tvoří základ dalšího studia

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studenty se základními pojmy a filozoficko-historickými východisky vývojové psychologie a psychologie osobnosti, s důrazem na rané učení.

Sylabus přednášek:

1. Vývoj dítěte od prenatálního období do šesti let. Podmíněnost psychiky. Vědomí, cití a vnímání.
2. Pozornost, paměť, představivost. Myšlení, řešení problémů.
3. Myšlení a řeč. Intelligence, schopnosti. Tvořivost.
4. Emoce. Emoční vývoj dítěte.
5. Učení dítěte v raném věku. Experimentace. Manipulace. Výsledky učení, druhy učení. Vůle a volní procesy, rozhodování.
6. Osobnost-pojem, vymezení, struktura a dynamika. Vývoj sebepojetí dítěte.

Sylabus seminářů:

1. Raný vývoj: charakteristika duševního vývoje dítěte v prenatálním období, novorozence, kojence a batolete.

2. Psychologické koncepce se vztahem k ranému vývoji: teorie raného citového přilnutí (attachment – Bowlby, Ainsworthová), koncepce psychické deprivace v dětství (Langmeier a Matějček).

3. Předškolní věk: charakteristiky emočního, sociálního a kognitivního vývoje.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- rozumět obsahu základních pojmů vývojové psychologie vztahujících se k předškolnímu období dítěte a dokáže je adekvátně užívat;
- znát vývoj dítěte do tří let;
- schopen odlišit poznatky akademické psychologie od běžných lidových psychologických poznatků.

Povinná literatura:

Bowlby, J. (2010). Vazba: Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem. Praha: Portál.

Čáp, J. (1996). Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV.

Koch, J. (1986). Výchova kojence v rodině. Praha: AVICENUM.

Matějček, Z. (2005). Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. Praha: Grada Publishing. Šulová, L.

(2005). Raný psychický vývoj dítěte. Praha: Karolinum.

Vágnerová, M. (2012). Vývojová psychologie. Dětství a dospívání. Praha: Univerzita Karlova.

Doporučená literatura:

Atkinson, R. L., & Smith, C. D. (2000). Hilgard's introduction to psychology. Fort Worth: Harcourt College.

Název studijního předmětu	Sociální psychologie zaměřená na raný věk dítěte		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	15		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Přednáška Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Obsah kurzu navazuje na znalosti z předmětu pedagogika a psychologie zaměřené na raný věk dítěte (teorie základních emocí, druhy učení, motivace, osobnost). Student získá teoretické i praktické znalosti týkající se vlivu různých sociálních skupin na jedince. Student bude mít možnost reflektovat různé sociální vlivy na sebe jako občana, na sebe jako pečující osobu i na děti. Semináře jsou zaměřeny na sebezkušenost a na zvýšení senzitivity v sociálních aktivitách a na diskuzi o klíčových tématech sociální psychologie. Důraz je kladen na znalosti specifik přístupu k dětem raného věku a práce s nimi.

Cíl:

Cílem kurzu je seznámit studenty se stěžejními sociálně-psychologickými teoriemi a se základními koncepty a fenomény, které sociální psychologie zkoumá. Jednotlivá témata přednášek jsou vybrána tak, aby je student mohl využít ve svém povolání. Student porozumí základním termínům sociální psychologie a bude je umět vysvětlit; popíše několik klíčových teorií sociální psychologie; porozumí vlivu skupiny na jedince, vzniku stereotypů a předsudků, vztahům a interakcím ve skupině dětí v raném věku.

Sylabus přednášek:

1. Socializace, sociální fenomény z hlediska evoluce; Sociální vztahy v raném dětství: teorie citové vazby, vliv raných sociálních zkušeností na pozdější život.
2. Sociální vlivy při utváření osobnosti v různých věkových obdobích; Vliv rodiny, sourozenecké konstelace a okolí, vliv výchovy na utváření osobnosti.

3. Meziskupinové vztahy: teorie a faktory působící v meziskupinovém chování, role sociálních skupin v raném věku dítěte.

4. Dynamika sociální skupiny: sociální interakce, sociální facilitace, sociální lenost, konformita, poslušnost vůči autoritě.

5. Emoce: komunikační funkce emocí, role neverbálního chování; Agrese: teorie vzniku a průběh agrese, teorie sociálního učení. Konflikt dětí v raném věku: typy a průběh konfliktů, konflikt ve skupině dětí a jeho řešení; Egocentrismus, Sociální identita a sebepojetí: jak jedince ovlivňuje členství v sociálních skupinách, vývoj sebepojetí v raném věku.

Sylabus seminářů:

1. Socializace v raném věku.

2. Sebeprezentace a sociální zakotvenost sebepojetí.

3. Emoce a jejich role v komunikaci, management emocí.

4. Agrese: její průběh a podoby v lidské komunikaci.

5. Sociální stereotypy: jejich reflexe a práce s nimi. Vliv skupiny na jedince: jedinec jako člen sociální skupiny, sociální interakce v raném věku (egocentrismus, žárlivost).

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- rozumět základním termínům sociální psychologie a bude je umět vysvětlit;
- schopen popsat a vysvětlit několik klíčových teorií sociální psychologie (citové vazby, sociálního učení, frustrace – agrese, základních emocí, atribuce) a několik sociálních jevů (konformitu, poslušnost k autoritě, tvorbu stereotypů);
- schopen porozumět vlivu skupiny na jedince, sociální interakce v raném věku, jejich průběh a řešení konfliktů;
- rozumět užitečnosti empirických zjištění sociální psychologie při plánování a reflexi vlastní pedagogické praxe;
- schopen sebereflexe v oblasti sociálně-psychologických jevů;
- schopen reflektovat problematiku individuálního přístupu z perspektivy sociální psychologie.

Povinná literatura:

Hayesová, N. (2013). *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál.

Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie. Moderní učebnice sociální psychologie*. Praha: Portál.

Komárková, R., Slaměník, I., & Výrost, J. (Eds.). (2001). *Aplikovaná sociální psychologie III. Sociálněpsychologický výcvik*. Praha: Grada.

Nakonečný, M. (2004). *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia.

Výrost, J., & Slaměník, I. (Eds.). (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing.

Řezáč, J. (1998). *Sociální psychologie*. Brno: Paido.

Denzin, Norman K. (2010). *Childhood socialization*. N.J.: Transaction Publishers.

Název studijního předmětu	Zdravotní problematika dítěte raného věku		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	15		
Způsob zakončení	Zkouška	Forma výuky	Seminář Cvičení
Stručná anotace předmětu	Anotace: Předmětem studia je analýza nebezpečí a rizik při péči o dítě a znalost první pomoci. Dále je student seznámen s dodržováním zásad bezpečnosti a prevence úrazů, s hygienickými a provozními zásadami. Cíl: K základním cílům předmětu patří návaznost na poznatky o stavbě a funkci lidského organismu, podání přehledu základních infekčních onemocnění a důležitých neinfekčních chorob hromadného výskytu v dětském věku (srdečně-cévní a nádorová onemocnění, cukrovka, alergie), základy patofyziologie, epidemiologie, hygieny, prevence a první pomoci. Tyto poznatky jsou skloubeny se zásadami dobré pedagogické praxe, aplikovány na období raného věku s důrazem na samostatné a zodpovědné rozhodování studentů v případě ohrožení zdraví či života dítěte, popř. komunikaci s dalšími specialisty v týmu, kteří o dítě pečují. Důraz je kladen na holistické pojetí zdraví a včasné rozpoznání jeho poruch, preventivní opatření, hygienu pedagogického procesu, spolupráci s dalšími odborníky v zájmu dítěte, omezení rizik spojených s pobytem dítěte v mikrojeslích či dětské skupině. Důraz je kladen také na praktický nácvik první pomoci u dětí raného věku. Sylabus seminářů: 1. Základní terminologie a vymezení oboru, zdraví a jeho determinanty. 2. Dítě a prostředí, dědičnost, životní podmínky, úloha faktorů prostředí. 3. Základy obecné infektologie, epidemiologický řetězec.		

4. Choroby přenosné vzduchem, vodou a potravinami, krví, působená prvky, červy, členovci, imunologické minimum, poruchy obranyschopnosti, očkování, očkovací kalendář. Neinfekční choroby hromadného výskytu, systém rizikových faktorů.

5. Energetická a biologická hodnota stravy, základní živiny, pitný režim, rizikové a ochranné faktory, znalost hygienických návyků vzhledem k věkovým a individuálním potřebám dítěte.

6. Bezpečná manipulace s kojencem při péči o něj.

Sylabus cvičení:

1. Manipulace s kojencem a batoletem.

2. První pomoc u bezvědomí a resuscitace. Nejčastější onemocnění dětského věku.

3. Alergická onemocnění – výskyt, etiologie, zástupci, rizikové a ochranné faktory, léčba a prevence, první pomoc. Epilepsie – výskyt, etiologie, první pomoc.

4. Neurózy v dětském věku, mozková obrna, lehká mozková dysfunkce.

5. Dětské úrazy, riziková období dětského věku, prevence úrazů a první pomoc.

6. Lékárnička. Její vybavení a význam jednotlivých součástí. Postup na místě události. Kniha úrazů.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- mít základní představu o anatomii a fyziologii lidského organismu jako celku i jeho jednotlivých systémů;
- schopen porozumět vybraným infekčním a neinfekčním patologickým procesům;
- chápat smysl preventivních opatření a řadu z nich bude schopen realizovat;
- schopen poskytnout základy laické první pomoci.

Povinná literatura:

Kotulán, J. (2012). *Zdravotní nauky pro pedagogy*. Brno: Masarykova univerzita.

Machová, J. (2002). *Biologie člověka pro učitele*. Praha: Karolinum.

Zuchová, B., Turin, R., Sebera, M., Kubíková, Z., & Zaoral, P. (2010). *První pomoc. Elportál*. Brno: Masarykova univerzita.

Smith, A. (1998). *The Human Body*. London: BBC books.

Název studijního předmětu	Základy fyziologie dítěte raného věku		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	15		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Přednáška
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Kurz seznamuje studenty s fyziologií člověka od narození do tří let, tak aby byl student schopen manipulovat s dítětem, byl si vědom rizik spojených s nesprávnou manipulací, aby byl schopen podporovat zdravý psychomotorický vývoj dítěte.

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studující se základy fyziologického vývoje od narození do tří let, propojenost motoriky s dalšími oblastmi vývoje dítěte.

Sylabus přednášek:

1. Roviny vývoje dítěte.
2. Propojení motorického vývoje dítěte s dalšími oblastmi vývoje dítěte.
3. Vývoj dítěte do jednoho roku.
4. Vývoj dítěte do dvou let.
5. Vývoj dítěte do tří let.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- mít znalosti z fyziologie dítěte;
- uvědomovat si důležitost motorického vývoje ve spojitosti s dalšími oblastmi vývoje dítěte;
- mít dovednost připravit dítěti přiměřené motorické hry.

Povinná literatura:

Dylevský, I., (2014). *Anatomie dítěte 1. díl*. Praha: ČVUT.

Dylevský, I., (2017). *Anatomie dítěte 2. díl*. Praha: ČVUT.

Kiedroňová, E. (2005). *Něžná náruč rodičů: moderní poznatky o významu správné manipulace s novorozencem a malým dítětem*. Praha: Grada

Kiedroňová, E. (2010). *Rozvíjej se, děťátko: moderní poznatky o významu správné stimulace kojence v souladu s jeho psychomotorickou vyspělostí*. Praha: Grada.

Název studijního předmětu	Pedagogická a reflektivní praxe 1		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	20		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář Praxe
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Obsahem předmětu je seznámit studenta s dobrou praxí. Zaměřuje se na pozorování a všímání si edukační reality jako základu profesního vidění, myšlení, reflexe a sebereflexe studenta.

Cíl:

Cílem předmětu je poskytnout studentům počáteční empirickou orientaci v možnostech práce s dětmi do tří let (v rámci mikrojeslí, dětských skupin) a prostřednictvím reflexe porozumět sobě samému a uvědomit si postavení sebe v okolním světě. Cílem je interpretování různých přístupů; poznávání sebe sama; poznání svých silných stránek a jejich rozvíjení.

Sylabus praxe:

Praxe probíhá po tři dny ve vybraných zařízeních jako příklady dobré praxe. Zařízení jsou vybírána tak, aby naplňovala současné pojetí výchovy a vzdělávání dítěte. Praxe je výhradně hospitační, studenti pozorují prostředí, pečující osoby a děti, učí se tak pozorovat a analyzovat.

Sylabus seminářů:

Na praxi navazuje reflektivní seminář, na kterém studenti spolu s učitelem reflektují, co pozorovali. Studenti poznávají dynamiku svého chování a prožívání, své sebepojetí. Poznávají silné stránky své osobnosti se zaměřením na jejich další rozvoj.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- interpretovat různé přístupy pečujících osob;
- schopen poznat dynamiku a intenzitu vlastního chování a prožívání, své sebepojetí;

- schopen poznat své silné stránky a rozvíjet je.

Povinná literatura:

Hrabal, V., Pavelková, I. (2010). *Jaký jsem učitel*. Praha: Portál.

Krejčová, V. (2015). *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál.

Valenta, J. (2000). *Učit se být*. Praha: Agentura Strom.

Název studijního předmětu	Využití médií a etika při práci s dětmi v raném věku		
Typ předmětu	Povinný	Dopor. ročník / Semestr	1/1
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			
Anotace: Obsahem předmětu je získání základního přehledu o možnostech využití informačních a komunikačních technologií. Diskutovány budou také aspekty informační společnosti v raném věku (mediální gramotnost). Cíl: V rámci tohoto předmětu se studenti seznámí s možnostmi využití informačních a komunikačních technologií při zřízení a vedení takového typu zařízení. Zásady GDPR. Využití informačních technologií a jejich vliv na děti v raném věku. Sylabus seminářů: 1. Dítě a svět v kontextu informačních technologií, mediální výchova v raném dětství. Informační společnost, využití prostředků ICT a jejich vliv na dítě v raném věku. 2. Etika v komunikaci a používání informačních technologií. 3. Využití informačních technologií při zřízení a řízení zařízení pro děti v raném věku. Zásady GDPR. 4. Informační a komunikační technologie v činnosti pečující osoby. 5. Získání a zpracování informací, informační zdroje, komunikace a prezentace v práci pečující osoby. Základy komunikace skrze média. Výstupy: Po absolvování předmětu bude student: • využívat informační technologie k ranému učení dětí se znalostí jejich efektů;			

- ovládat základy práce ICT při komunikaci s různými institucemi a rodiči;
- vysvětlit zásady informační společnosti a bezpečnosti.

Povinná literatura:

Roubal, P. (2009). *Počítač pro učitele*. Brno: Computer Press.

Doporučená literatura:

Hlavatý, J. (2002). *Didaktická technika pro učitele*. Praha: Vydavatelství VŠCHT.

Eckertová, L., & Dočekal, D. (2013). *Bezpečnost dětí na Internetu*. Brno: Computer Press.

Požár, J. (2005). *Informační bezpečnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

2. semestr

Název studijního předmětu	Hra dítěte v raném věku		
Typ předmětu	Povinný	Doporučený ročník / semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	20		
Způsob zakončení	Zkouška	Forma výuky	Přednáška/ Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět seznamuje studenty se specifiky raného věku dítěte v oblasti experimentace, her, poznávání. Je úvodem do didaktiky raného věku. Je důležitou součástí profesních dovedností, neboť pomáhá pečující osobě volit vhodné postupy a přístupy k učení dětí raného věku. Předmět je provázán s dalšími předměty podpory a je ukončen zkouškou.

Cíl:

Cílem předmětu je získat základní vědomosti o průběhu a specifikách dětského poznávání světa a učení, získat teoretický přehled o základních didaktických kategoriích a osvojit si základní dovednosti řízení individuálního dětského poznávání. Student se seznámí s významem hry, experimentace, manipulace a jejími specifiky v období raného věku, s teoriemi hry, s kategorizací her a druhy hraček. Osvojí si poznatky o vlivu hry na vývoj dítěte.

Sylabus přednášek:

1. Období vývoje v raném věku dítěte a možné cíle raného učení. Obsah raného učení. Přístupy k ranému učení (transmisivní, konstruktivistické).
2. Individualizace v raném věku dítěte. Jak děti poznávají svět (epistemologická východiska raného učení, prekocepty).
3. Hra, experimentace, manipulace, její význam, znaky. Motivace.
4. Druhy učení (prožitkové, kooperativní, sociální, situační), model učení E-U-R. Didaktické zásady. Výukové metody, aktivizace dětí.
5. Speciální pedagogika v raném věku.

Sylabus seminářů:

Práce s vybranými aspekty týchž témat, která jsou obsahem přednášek.

Výstupy:**Po absolvování předmětu bude student schopen:**

- vymezit specifika učení dítěte raného věku;
- definovat principy učení a uvést kritéria jejího hodnocení a další práce;
- klasifikovat didaktické prostředky a zásady;
- popsat organizační formy vhodné pro rané učení a jejich význam v období raného věku;
- využívat hry jako edukačního prostředku, s ohledem na vývojová specifika dítěte raného věku;
- objasnit teorie hry z pohledu vybraných autorů;
- hodnotit pokroky dětí.

Povinná literatura:

Gardner, H. (1999). *Dimenze myšlení*. Praha: Portál.

Grůzová, L., & Syslová, Z. (2015). *Dvouleté dítě*.

Kalhous, Z., & Obst, O., et al. (2009). *Školní didaktika*. Praha: Portál.

Piaget, J. (1999). *Psychologie inteligence*. Praha: Portál.

Piaget, J., & Inhelderová, B. (1997). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). Praha: VÚP.

Suchánková, E. (2014). *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál.

Název studijního předmětu	Právo a spolupráce s rodinou		
Typ předmětu	Povinný	Doporučený ročník / semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Kolokvium	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět seznamuje s legislativou neveřejných zařízení (např. v režimu živnostenského zákona, neziskové péče; dětské skupiny, mikrojesle, pro děti od 2 let soukromé MŠ zapsané v rejstříku škol a školských zařízení). Dále se předmět zabývá poradenstvím a spoluprací s rodinou.

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studenty s legislativními náležitostmi týkajícími se péče a výchovy v raném věku, možnosti zřízení dětské skupiny, mikrojeslí atd. Cílem předmětu je orientovat studenty poradenskému přístupu k rodičům a formách spolupráce s rodinou.

Sylabus seminářů:

1. Možnosti zřízení neveřejných zařízení pro děti v raném věku (dětské skupiny, mikrojesle). Fungování těchto zařízení.
2. Spolupráce s rodinou a rodinná politika (v Evropě a v České republice). Příprava program pro rodiče a děti podporující rodičovské kompetence.
3. Komunitní centrum jako podpora rodiny. Možnosti zřízení a vedení komunitních center.
4. Poradenství v raném věku v České republice a Evropě. Mentorská role pečující osoby a práce s rodiči.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- schopen vysvětlit pojmy veřejné a neveřejné školství;
- znát právní náležitosti pro zřízení neveřejného zařízení pro děti v raném věku;
- schopen orientovat se v současných koncepcí rané péče a výchovy v České republice i v zahraničí;
- vysvětlit možnosti a limity role pečující osoby v poradenském procesu;

- připravit krátkodobý a dlouhodobý program pro děti a rodiče podporující rodičovské kompetence.

Povinná literatura:

Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Pešová, I. Šamalik, M. (2006). *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Grada.

Název studijního předmětu	Zdravé prostředí pro dítě v raném věku		
Typ předmětu	Povinný	Doporučený ročník / semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět seznamuje studenty se specifiky holistického vývoje dětí raného věku ve zdravém prostředí, navazuje na předmět Základy fyziologie dítěte raného věku. Zabývá se oblastmi harmonického vývoje a výchovy ke zdraví.

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studenty s možnostmi podpory harmonického vývoje v raném věku, masážemi kojenců a batolat, základními cvičeními, rytmickými a tanečními činnostmi a využitím cvičení při rozvoji pohybových schopností a dovedností v oblasti motoriky, hudebně – pohybové výchovy a psychomotoriky aktivit odpovídajících dětem v raném věku, se strategiemi ochrany a podpory zdraví a prevencí nemocí.

Sylabus cvičení:

1. Výchova ke zdraví.
2. Výživa člověka, obezita a nemoci spojené s výživou, výživové chování dětí a možnosti jeho ovlivňování.
3. Zdravotně preventivní pohybové aktivity. Základní pojmy spojené s masážemi kojenců a batolat.
4. Psychomotorika – teoretické vědomosti v návaznosti na Evropské fórum psychomotoriky a členění na jednotlivé oblasti.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student schopen:

- chápat význam rodiny a instituce pro raný věk jako významných prvků ovlivňujících zdraví jedince;
- aktivně vyhledávat nové informace a kriticky je hodnotit;

- rozumět, vysvětlit a v praxi aplikovat základní poznatky z oblasti výchovy ke zdraví se zaměřením na hudebně – pohybovou výchovu a psychomotoriku;
- využívat získané poznatky a dovednosti při rozvoji pohybových schopností a dovedností dětí raného věku.

Povinná literatura:

Dvořáková, H. (2001). *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. Praha: Olympia.

Dvořáková, H. (2011). *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. Praha: Portál.

Borová, B., et al. (1998). *Cvičíme s malými dětmi: náměty pro rozvoj pohybových dovedností od 3 do 8 let*. 1.vyd. Praha: Portál.

Šeráková, H. (2009). *Cvičím pro zdraví a baví mě to*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.

Guillaud, M. (2011). *Relaxace v mateřské škole*. 2 vyd. Praha: Portál.

Blahutková, M. (2003). *Psychomotorika*. 1. vyd. Brno: Pedagogická fakulta MU Brno.

Adamírová, J. (2000). *Hravá a zábavná výchova pohybem: základy psychomotoriky*. Praha: Česká asociace Sport pro všechny.

Doporučená literatura:

Adámková Ségard, M. (2010). *Psychomotor therapy in the treatment of eating disorders*. Ústí nad Labem: University of J. E. Purkyně.

Název studijního předmětu	Pedagogická a reflektující praxe 2		
Typ předmětu	Povinný	Doporučený ročník / semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	20		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář Praxe
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Průběžná pedagogická praxe umožňuje studentům reálnou sebezkušenost s osobnostním a profesním rozvojem skrze zkušenostní učení s důrazem na reflexi.

Cíl:

Cílem praxe je seznámit studenty se specifiky práce s dětmi v raném věku a rozvíjet jejich dovednost reflektovat konkrétní pedagogické situace ve vztahu k vlastnostem/kvalitám pedagogické komunikace i ve vztahu k jednotlivým aktérům pedagogické komunikace.

Sylabus praxe:

Praxe probíhá 3 dny ve vybraném zařízení vykazujícím kvalitu péče a výchovy nebo ve fakultní mateřské škole pod vedením fakultní cvičné učitelky, která je vycvičena v mentorských dovednostech. Pečující osoba nebo učitelka provází studenta a cíleně buduje prostřednictvím reflexe profesní myšlení studentů.

Praxe je doplněna reflektivními semináři, které jsou realizovány blokově 3x v semestru za účasti pedagoga a psychologa z řad vysokoškolských učitelů.

Sylabus seminářů:

1. Efektivní způsoby komunikace.
2. Pedagogické pozorování, Vedení si dokumentace o pokrocích dítěte.
3. Vlastní komunikační dovednosti. Postoje k budoucí profesi.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student schopen:

- definovat specifikace pedagogické komunikace.
- rozlišovat efektivní způsoby komunikace od neefektivních.
- vést evidence o vývoji a rozvoji dítěte na základě pedagogického pozorování.
- reflektovat vlastní kvality komunikačních dovedností.
- uvědomit si a případně revidovat své postoje ke své budoucí profesi.

Povinná literatura:

Hrabal, V., & Pavelková, I. (2010). *Jaký jsem učitel*. Praha: Portál

Kopřiva, P., et al. (2008). *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála.

Syslová, Z., & Chaloupková, L. (2015). *Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy*. Brno: Masarykova univerzita.

Název studijního předmětu	Závěrečná práce		
Typ předmětu	Povinně volitelný	Doporučený ročník/ semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	20		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Individuální konzultace
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět je koncipován jako kurz motivující studenta k napsání závěrečné práce splňující veškeré požadavky na ni kladené. Absolvování tohoto kurzu zajistí, že student odevzdá projekt odsouhlasený vedoucím.

Cíl:

Student navrhne téma odpovídající aktuálnímu stavu a požadavkům v daném oboru; stručně vymezí řešenou problematiku a základních pojmů (dle tématu práce); nastíní dosavadní stav řešení či poznání (stručná rešerše, východisko pro cíl práce, formulace výzkumných problémů apod.); vymezí cíl práce; popíše předpokládaný pracovní postup (přístup k řešení, metody, techniky, nástroje apod.); popíše předpokládané organizační, materiální a finanční zabezpečení práce (časový harmonogram práce aj.); popíše předpokládané využití výsledků (způsoby prezentace, publikace apod.); doloží seznam literatury a odkazů týkajících se daného tématu.

Sylabus:

Náplň tvoří individuální konzultace studenta s vedoucím závěrečné práce na téma, které si student po dohodě s ním zvolil. Téma závěrečné práce si je možné vybrat v balíku závěrečných prací nebo navrhnout vlastní.

Očekávané výstupy:

Student vypracuje závěrečnou práci v rozsahu min. 30 normostran, která bude mít empirický charakter vztahující se k ranému dětství.

Povinná literatura:

Čmejrková, S., Daneš, F., & Světlá, J. (1999). *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda.

Doporučená literatura:

Publikace oborového a oborově didaktického charakteru doporučené vedoucím kvalifikační práce.

Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.

Švaříček, R., & Šed'ová, K., et al. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál.

Volitelné předměty

Název studijního předmětu	Podpora řečového vývoje		
Typ předmětu	Volitelný	Doporučený ročník/ semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět přináší studentům znalosti řečového vývoje dítěte, možnosti podpory a seznamuje s problémy v řečovém vývoji.

Cíl:

Cílem předmětu je seznámit studenty se specifiky dětského řečového vývoje, s možnostmi využití různých nástrojů pro podporu řečového vývoje (prvky dramatické výchovy v přípravě programu pro děti raného věku, znaky, písňe).

Sylabus:

1. Specifika řečového vývoje od narození do tří let.
2. Propojení řečového vývoje s dalšími oblastmi (např. s psychomotorikou, se socio-emoční oblastí).
3. Rizika a problémy v řečovém vývoji dítěte od narození do tří let.
4. Řečový vývoj dítěte s různým druhem postižení.
5. Nástroje pro podporu řečového vývoje (prvky dramatické výchovy, hry, písňe).

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student schopen:

- rozumět specifickým aspektům dětského řečového projevu.
- nechat se vést dítětem, podporovat pojmenování jednotlivých věcí.
- iniciovat a reflektovat řečovou činnost.
- rozpoznat problémy v řečovém vývoji.
- využívat znaků při komunikaci.

Povinná literatura:

Kutálková, D. (2010). *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada.

Sovák, M. (1984). *Logopedie předškolního věku*. Praha: SPN.

Strejčková, L. (2009). *Logopedie*. Praha: Fragment.

Vybíral, M. (1996). *Od zkušenosti k poznání*. Plzeň: PG Centrum.

Název studijního předmětu	Píseň v raném věku a hlasová výchova		
Typ předmětu	Volitelný	Doporučený ročník / semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět dává studentům metodické využití písně a rytmy pro rozvoj předřečových a řečových dovedností dětí v raném věku.

Cíl:

Cílem předmětu je získat základní vědomosti v oblasti hygieny hlasu dětí i dospělých a rozvoj dovedností studenta při práci s písní. Student získá povědomí o možnostech podpory dítěte raného věku v řečovém a hudebním rozvoji.

Sylabus seminářů:

1. Dechové, fonační a artikulační ústrojí – anatomie, fyziologie.
2. Hlasové rejstříky, rezonance. Pěvecká hlasová technika. Typy hlasových začátků.
3. Hlavový tón. Funkce rozezpívání – hlasový rozsah. Hlasová hygiena.
4. Lidová píseň a doprovod různými nástroji. Rytmus.
5. Umělá píseň a doprovod různými nástroji. Využití médií.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student:

- ovládat základní postupy pro práci s dětským hlasem a zásady hlasové hygieny.
- používat správné pěvecké návyky.
- znát cvičení pro navození hlavového tónu a dovede je aplikovat v praxi.
- schopen vytvořit hlasová cvičení a doplnit je hrou na nějaký hudební nástroj (strunný, dechový nástroj nebo orfovy nástroje atd.).

Povinná literatura:

Tichá, A. (2005). *Učíme děti zpívat*. Praha: Portál.

Šimanovský, Z., & Tichá, A. (1999). *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál.

Název studijního předmětu	Podpora estetického vývoje		
Typ předmětu	Volitelný	Doporučený ročník/ semestr	1/2
Rozsah studijního předmětu	10		
Způsob zakončení	Zápočet	Forma výuky	Seminář
Stručná anotace předmětu			

Anotace:

Předmět dává studentům přehled o vývoji dětské kresby, o počátcích estetického vnímání dítěte a dovednosti použít různé techniky a nástroje k podpoře rozvoje dítěte.

Cíl:

Cílem předmětu je rozvíjení a kultivace výtvarných znalostí a dovedností studenta jako prostředků jedinečného výtvarného vyjadřování a myšlení. Student získá povědomí o možnostech podpory dítěte raného věku v estetickém vnímání.

Sylabus seminářů:

1. Plošné prostředky tvorby. Možnosti využití s dětmi raného věku.
2. Prostorové prostředky tvorby (tradiční a netradiční materiály). Možnosti využití s dětmi raného věku.
3. Vývoj dětské kresby.
4. Estetické vnímání dětí.
5. Esteticky připravené prostředí.

Výstupy:

Po absolvování předmětu bude student schopen:

- pojmenovat elementární výtvarně technologické znalosti.
- uplatňovat osvojené prostředky v práci s dětmi v raném věku.
- reflektovat tvorbu i možnosti uplatnění získaných znalostí a dovedností v zařízeních rané péče a výchovy.
- zpracovat a obhájit individuální výtvarný projekt.

Povinná literatura:

Claycombová, P. (2011). *Školka plná zábavy*. Praha: Portál.

Plášek, R. (2005). *Kreslíme na počítači se skřítkem Pá*. Brno: CP Books.

Stadlerová, H. & et al. (2011). *Východiska a inspirace pro výtvarnou tvorbu dětí v předškolním vzdělávání*. Brno: MUNI PRESS.

Uždil, J. (2002). *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. Praha: Portál.

Č e s k á r e p u b l i k a
Název univerzity

OSVĚDČENÍ

O ABSOLVOVÁNÍ PROGRAMU CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

«titul a jméno účastníka»

narozen «datum_narození» «místo_narození», r. č. «rodné_číslo»,

absolvoval/a na
PEDAGOGICKÉ FAKULTĚ
Název a adresa univerzity

Číslo jednací akreditace instituce:
program celoživotního vzdělávání

Péče a výchova v raném věku

s uvedením druhu dalšího vzdělávání podle § 6, odstavce 1, písmene a) vyhlášky č. 317/2005 Sb.:
studium k rozšíření odborné kvalifikace

Toto osvědčení se vydává na základě § 60 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně
a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

datum zahájení programu:.....
datum ukončení programu:.....
počet hodin:
jméno garanta programu:.....

V dne.....

Razítko

Podpis děkana

Číslo osvědčení:

Č e s k á r e p u b l i k a
Název střední školy nebo vyšší odborné školy

O S V Ě D Ě N Í

O ABSOLVOVÁNÍ SPECIALIZACE PÉČE A VÝCHOVA V RANÉM VĚKU

« *jméno účastníka* »

narozen «datum_narození» «místo_narození», r. č. «rodné_číslo»,

absolvoval/a na
Název a adresa školy

Číslo jednací akreditace instituce:
program vzdělávání

datum zahájení programu:.....
datum ukončení programu:.....
počet hodin:
jméno garanta programu:.....

V dne.....

Razítko

Podpis ředitele

Číslo osvědčení